

GRUNDIG OG FÆNGSLENDE BOG OM FILMEN I DANMARK

Det er næppe forkert at sige, at dansk filmforskning først og fremmest består af spredte tilløb, der derfor næsten kan få karakter af at være de undtagelser, der bekræfter en regel om, at vi ikke har nogen egentlig forskning på området. Gunnar Sandfeldts store værk om den stumme tids biografforhold er fortsat noget af det væsentligste danske forskning i filmhistorie ligesom også Marguerite Engbergs bog om den danske stumfilm står ret isoleret. Til dette beskedne udvalg kommer nu »Filmen i Danmark«, der er skrevet af de to århusianske filmforskere Niels Jørgen Dinnesen og Edvin Kau. De har med stor og omfangsrig flid forsket først og fremmest i den danske tonefilms økonomiske historie.

Det er årene 1930-1982, det store værk gælder. Og stor er bogen, i alt 661 sider inklusive de omfattende, grundige og vist i det store og hele særdeles pålidelige registre, der giver læseren mulighed for i vid udstrækning at bruge værket som opslagsbog. Der er nemlig ikke blot et titel- og personregister men også et grundigt emneregister udarbejdet af Asbjørn Skytte og Lars Ølgaard.

De to forfattere, Dinnesen og Kau, begynder med en rimelig kort indføring om forholdene før filmen fik lyd. Det er en fornuftig og brugbar redegørelse, men det er tydeligvis den nyere tid, der væsentligt har forfatterparrets interesse og som, da det nu er økonomi, det hele tiden drejer sig om, giver sig udslag i en lang række oversigtstabeller. Hvilke selskaber har produceret hvor mange film, hvilke film har kostet hvor meget etc. Altsammen både kuriøst (hvis man vil læse det på den led) og med til at give det store helhedsbillede af dansk films situation igennem et halvt hundrede år.

Oftentimes får man en forstemmende fornemmelse af, at der reelt ikke er sket nogen udvikling for branchens folk. Bevares, de har forsigtigt tøvede omfavnet nye tekniske fremskridt, når der tilsyneladende ikke har været nogen vej uden om, men først og sidst har årene åbenbart været optaget af uendelige og aldrig rigtigt afgjorte slagsmål både indenfor branchen og mellem branchen, politikere og myndigheder. Det er forstemmende både fordi der har været investeret så lidt format i disse debatter og fordi man nemt kan forestille sig tiden anvendt på en for filmen bedre måde.

Over fire år har det taget Dinnesen og Kau at få værket klar, og det er jo imponerende, at de to forskere igennem så lang tid har kunnet fastholde interessen for den del af filmhistorien, der først og fremmest vidner om en særegen og småtskåren kræmmermentalitet. Det er en interesse, der ganske har skubbet kunsten ud af dansk film, og selv om dette aspekt måske aldrig har været det mest fremtrædende, så eksisterer kunsten dog. Ikke så meget selvfølgelig på instruktørplanet,

ganske vist, men så meget desto sjovere ville det måske være at skrive historien om den danske filmkunst ved at koncentrere sig om de mange gode, af og til fremragende, skuespillere, der mellem år og dag har været med til at løfte, når instruktører (og bag alle: producenter) har svigtet.

Som den nære filmfortid træder frem både i den solide tekst og de ofte velvalgte illustrationer tager man sig med andre ord ofte til hovedet over den åndelige afmagt, der kendetegner dansk filmproduktion.

Der berettes i værket ganske bredt om lydens gennembrud herhjemme, om patentkrig mellem Petersen & Poulsens lyd-system og amerikanernes sejrende system. Der er redegørelse for producenternes nødråd til staten – samtidig med at branchen den gang yndede at se sig som et frit privatkapitalistisk erhverv. Holdningen var, at staten ikke skulle blande sig, men den måtte gerne støtte med penge.

Andre kapitler fortæller om filmens kår i besættelsesårene og om de år i halvtredserne, der væsentligst huskes som Morten Korchs regeringstid. Siden lavede amerikanske udlejere blokade, og det var optakten til en krise i tresserne, der hang ganske meget sammen med fjernsynets fremkomst, en fremmarch der undrede de fleste, skønt det i hvert fald ikke havde skortet på skræmmende beretninger fra udlandet.

Godt en trediedel af bogen er helliget tiden fra først Filmfondens siden Filminstitutts gøgeunge-agtige vækst i dansk filmproduktion. Og trods nogen pessimisme undervejs, så vil Dinnesen og Kau dog gerne slutte deres fortælling om den betrængte danske filmsituation på helt hollywoodsk maner, med en happy ending, idet forfatterparret skriver:

»Uanset alskens teknologisk isenkram er der nok ét aspekt ved oplevelsen af en billedfortælling, man ikke kan tage fra filmen i dens vante form: Det at komme ind og sætte sig i et stort, mørkt rum sammen med andre mennesker og lade sig suge med af billeder og lyd fra det lysende lærred. I forhold til dette vil enhver form for elektronik og dagligstueskærm stadig være simili. Kun i biografens fortrolige mørke oplever man stadig fornemmelsen af filmen som et magisk rumskib til det ukendte.«

Altså væk med mistrøstigheden, skidt med sociologien og økonomien, frem med oplevelsen, op med kunsten. Efter 584 sider er det opmuntrende at få den salve med som en bekræftelse på den reelle grund til at interessere sig for film og filmhistorie.

Per Calum